

El personatge del títol ni era el seu rebesavi –de fet seria un parent polític– ni era pirata, sinó que era corsari.

—El títol és trampós, però ja ho confesso des del començament. I, de fet, entre pirata i corsari no hi havia cap diferència. L'única diferència és que el corsari estava emparat per un govern, però feien exactament el mateix: atacar a l'abordatge i requisar fortunes. Pel que fa al parentesc, tenint en compte que visc a casa seva, que visc de la rifeta de la seva fortuna –que tampoc és així...

—No, perquè expliqueu que el primer hereu ja es va polir tots els diners.

—És cert. Però jo sóc hereu i això m'ha marcat la vida. Hi ha parents de debò que marquen menys que un no parent com aquest, que a més porta el meu cognom –o jo porto el seu. Però al primer capítol ja queda desvetllat el misteri.

—Manteniu fins al final del capítol la intriga sobre l'estrany vincle familiar que us relaciona.

—Sí, hi ha una petita intriga que al final s'aclareix. Però que jo visc a la casa del pirata és veritat i també que s'afillà un Cuyàs que no era parent seu tot i que ell també es deia Cuyàs, també és veritat. I també és cert que li deixa tota la fortuna i una casa on nosaltres hem continuat.

—Apliqueu aquella màxima del periodisme cínic: “Que la veritat no us espalli un titular”.

—Exacte. El titular és *El nét del pirata*. De tota manera, el llibre no volia parlar del pirata, el llibre vol parlar de mi, d'una ciutat i d'un temps. De fet, el llibre no s'havia de titular *El nét del pirata*. El llibre parteix d'un encàrrec de fa molt temps. En Fèlix Riera, que ara és el director de Catalunya Ràdio però en aquell moment era editor de L'Esfera dels Llibres, em va cridar per encarregar-me un llibre que retratés una ciutat, un temps, etcètera.

—Mataró en la vostra infantesa i joventut.

—Sí. I l'encàrrec ja tenia títol. Ell mateix me'l va dir: *Pa amb oli i sucre*.

—Ja en parleu, del pa amb oli i sucre.

—Sí, dic que en feia l'àvia. Però això és una cosa una mica agafada pels pèls

ANDREU PUIG/EUPUNTAU

“Volia parlar de mi, d'una ciutat i d'un temps”

El periodista Manuel Cuyàs (Mataró, 1952), conegut pels articles a ‘El Punt Avui’ i per col·laborar a les ‘Memòries’ d'en Jordi Pujol, retrata la ciutat de la seva infància i adolescència en les seves pròpies memòries, titulades ‘El nét del pirata’ (Ed. Proa, 2014).

per si s'havia de titular així. El llibre no es va fer en aquell moment, perquè començo a redactar les *Memòries* d'en Jordi Pujol i m'hi estic sis anys. Llavors l'any passat em truquen d'Edicions 62 i em tornen a proposar el projecte d'en Riera, que el coneixen perquè Fèlix Riera havia estat director editorial d'Edicions 62. Però ja els aviso que no es titularà *Pa amb oli i sucre* sinó *El nét del pirata* i serà com una mena vida meva.

També els vaig alertar que ho faria sense cap mena d'idealització del passat. Jo escriuré a la meua manera com veig el meu passat. Per això aquest títol. És més comercial i més maco, *El nét del pirata*. *Pa amb oli i sucre* no deia res, semblava de nens petits. Aquest títol és més bo. Mal m'està el dir-ho, perquè és meu.

—La veritat és que el final de la història del pirata Antoni Cuyàs és ben estrany. Com és vidu i sense fills

es casa amb una dona que té una germana vídua amb un fill que també porta Cuyàs de cognom, tot i que no són família. Tot per tenir un hereu amb el mateix cognom.

—Va anar d'aquesta manera. Ell queda vidu i coneix dues germanes, una vídua i una soltera. Veu que eren espavilades —que, realment, ho eren molt— i pensa que una li administrarà la fortuna i l'altra li donarà l'hereu que no té —i amb el mateix cognom. Tan rar com tu vulguis. Per què no es casava directament amb la vídua i era directament padastre de l'hereu? No ho sé.

—Potser li va agradar més la germana soltera?

—Potser. Però estem parlant d'una persona de 80 anys que no estava per si li agradava o no. Era un matrimoni de conveniència.

—Tot això passa al segle XIX. Com sabeu com va anar tot?

—Aquest senyor va deixar un diari escrit...

—Del qual poseu cites, sí.

—Sí, però això també forma part d'una trampa. Ell, quan surt de Buenos Aires, de tornada a Mataró, comença a escriure les seves memòries durant la travessada. Però arriba a Lisboa abans d'haver acabat les memòries i sobretot explica bé la part de la pirateria, quan ell era corsari, i el casament a l'Argentina amb la Mariquita. Però no arriba més enllà. Aquest dietari el tinc, escrit del seu puny i lletra.

—Pot ser interessant per publicar, també.

—No ho sé. Un oncle meu que era pràctic de Tarragona, capità de la marina mercant, va decidir fer una mena d'edició, traduint-lo al català —perquè està en castellà—, i té un interès relatiu. És interessant tal com jo ho explico: resumit. Perquè si ens hem d'allargar amb els duels que va tenir... És un home culte, que escriu bé, però és un text curtet. Va intercalant-hi descripcions del viatge, els paisatges que veu. Sí que té sentit narratiu. Et situa en el viatge, fa descripcions de la costa, els vents, l'orientació i ho barreja amb el relat de la seva vida. Llavors, un cop a Mataró, dicta un llibre que sí que s'ha publicat, sobre la història d'Argentina mentre hi va ser. L'evolució política d'Argentina, d'Entre Ríos, la província on ell va a parar, i allà és on explica la seva trobada amb en Garibaldi.

No ho explica a l'altre dietari. Jo faig veure que sí per no haver d'explicar que fa dos llibres en comptes d'un. I això d'en Garibaldi sí que és divertidíssim i val la pena publicar-ho. A més, quan Cuyàs dicta aquest text, Garibaldi ja ha triomfat i és una celebritat, però ell està explicant el que ha passat quaranta anys abans a l'Argentina. I ell mateix diu que si arriba a saber que Garibaldi assoliria els seus objectius, ja no li hauria donat els consells que li va donar.

—Després d'això, les memòries són un retrat de Mataró i de la vostra infantesa i adolescència.

—Sí, jo dubtava de l'interès que pogués tenir. La meua infantesa té un interès limitadíssim, però, a més, tota passa a Mataró. Jo era un noi de ciutat i no em movia d'allà. Llavors ells em van posar els exemples de *Quan érem feliços* d'en Rafael Nadal i *La marinada sempre arriba* d'en Lluís Foix. "Si Nadal ha fet interessant la ciutat de Girona i en Foix, un poblet de l'Urgell, tu pots fer interessant la ciutat de Mataró que dobla en habitants Girona i ja no diguem el llogarret d'en Foix". Tot i així em van convèncer amb una frase que jo feia servir sovint amb els "subordinats" —entre cometes— de l'edició Catalunya d'*El Punt*, quan el dirigia: les coses són interessants depèn com s'expliquin. Com això és una mena de lema meu, em van atrapar. Ho podia explicar d'una manera atractiva que sigui llegidora, tant per a una persona de Mataró com per a una persona de fora de Mataró. Vaig fer una tria d'episodis viscuts.

—Una descripció feta amb els cinc sentits. Les olors d'aquell temps, el gust del pa amb oli...

—Això mateix. Si me n'he sortit, me n'he sortit, i si no, no.

—De tota manera, l'interès d'un llibre això no ve condicionat per si la gent és de Mataró o no, com tampoc per les dimensions de Mataró en comparació de les de Girona o Rocafort de Vallbona.

—Sí. Quan jo vaig pensar això de Mataró, em vaig fer una pregunta: si jo visqués a Gràcia, jo em faria aquesta pregunta? Si interessarà o no als de fora de Mataró? No! Els de Gràcia tiren pel dret; la gent de Barcelona tira pel dret. Per què m'he d'excusar per explicar Mataró si els de Gràcia no ho faran. En Joan de Sagarra, cada diumenge, fa un article sobre el

seu carrer i els llocs on va a fer el whisky. Jo no puc explicar Mataró? A més, penso que es pot extrapolar. Pot interessar a un senyor de Sabadell, de Terrassa... Ei, i si no li interessa, estimular-lo a escriure sobre Sabadell, Terrassa o Balaguer. D'altra banda, ningú no és profeta a la seva terra. Ningú garanteix que, pel fet que passi a Mataró, aquest llibre tingui més vendes a Mataró que a fora. "Aquest que ens ha de venir a explicar", "Aquest ja el coneixem"... Jo ja me la sé, aquesta història. Si us penseu que jo em penso que sortiré de Mataró triomfant i que la gent em parlarà pel carrer i em dirà "que bo que ets", ja sé que no passarà.

—No us heu sentit temptat de fer memòries completes? Els anys de periodista els heu reduït a un capítol breu.

—El que jo volia era explicar l'evolució d'una ciutat i tallar a la mort d'en Franco. Passa que, si tallava aquí, quedava com una història inconclusa. La gent s'hauria preguntat com vaig acabar jo i com va acabar la ciutat. I vaig decidir allargar-me sobre la ciutat —com va millorar amb la democràcia— i explicar una mica la meua trajectòria última. Si em demanes si un dia escriuré les memòries de periodista... no ho sé. El que passa és que l'editorial em va dir que digués alguna cosa de la meua etapa de periodista i, com em lligava molt amb una història de l'atrancament a Caixa Laietana, ho vaig connectar.

—En canvi sí que hi incloeu la relació amb Pujol i la gestació de les seves Memòries.

—Això d'en Pujol no hi era. Però a l'editorial em van dir que posés alguna cosa. "Però si no lliga", els deia jo. I, finalment, vaig veure que sí que ho podia fer lligar i l'hi vaig afegir. Però bé. Aquest és un llibre descompensat, però és el llibre que jo volia fer. Per això no ho deixo llegir a ningú. El primer que el va llegir va ser l'editor. Ni aquells amics que em deixen llegir els seus llibres. Els que escrivim en un diari sabem perfectament quan un article està bé o no. I jo aquest llibre sabia que era el llibre que volia fer.

—Sobta que sigui infantesa, adolescència i joventut...

—... amb una excursió a la maduresa, però només una simple excursió.

Alex Milian